

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

6.
**INSPEKTORAT OBRONY TERYTORIALNEJ
I WOJSK OBRONY WEWNĘTRZNEJ
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU**

ASG WP wewn. 3708/82

JAWNE

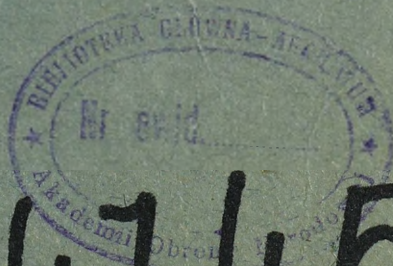
Egz. nr 1

Płk dypl. Wiktor DZIENIS

**ZASADY PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA ĆWICZEŃ Z ORGANAMI
DOWODZENIA OBRONY TERYTORIALNEJ**

Skrypt

47456

WARSZAWA

LISTOPAD

1982

6.

**INSPEKTORAT OBRONY TERYTORIALNEJ
I WOJSK OBRONY WEWNĘTRZNEJ
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU**

JAWNE

ASG WP wewn. 3708/82

Egz. nr 1

Płk dypl. Wiktor DZIENIS

**ZASADY PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA ĆWICZEŃ Z ORGANAMI
DOWODZENIA OBRONY TERYTORIALNEJ**

Skrypt

47456

WARSZAWA

LISTOPAD

1982

INSPEKTORAT OBRONY TERYTORIALNEJ
I WOJSK OBRONY WEWNĘTRZNEJ

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
KATEDRA OTK

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

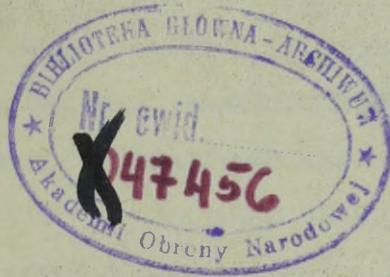
JAWNE

~~SECRET~~
~~SECRET~~

~~SECRET~~

Egz.nr ... 1

ASG WP wewn. 3708/82

Płk dypl. Wiktor DZIENIS

ZASADY PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA CWICZEN Z ORGANAMI
DOWODZENIA OBRONY TERYTORIALNEJ

Skrypt

WARSZAWA

LISTOPAD

1982 r.

T R E Ś Ć

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TRENINGU SZTABOWEGO,
ĆWICZENIA DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

II. PRZYGOTOWANIE TRENINGU SZTABOWEGO, ĆWICZENIA
DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

1. Opracowanie dokumentacji
2. Przygotowania organizacyjne

III. PROWADZENIE TRENINGU SZTABOWEGO, ĆWICZENIA
DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TRENINGU SZTABOWEGO, ĆWICZENIA DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

Trening sztabowy, ćwiczenie dowódczo-sztabowe i gra wojenna należą do grupy przedsięwzięć praktycznych i stanowią najbardziej skuteczną formę doskonalenia obrony terytorialnej oraz występujących w niej organów dowodzenia. Różnią się one między sobą pod względem organizacyjno-metodycznym oraz charakterem celów szkoleniowych i operacyjno-taktycznych.

Trening sztabowy jest przedsięwzięciem szkoleniowym polegającym na wielokrotnym, indywidualnym lub zespołowym powtarzaniu /wykonywaniu/ określonych czynności wynikających z zakresu obowiązków funkcyjnych przewidzianych na okres zagrożenia i wojny.

Zasadniczym celem treningu sztabowego jest uzyskanie wysokiego poziomu wykonawstwa nakazanych prac /czynności/ lub utrzymania jego uczestników w odpowiedniej kondycji operacyjno-taktycznej, fizycznej i psychicznej do realizacji zadań w warunkach zagrożenia agreeją lub w skomplikowanych sytuacjach okresu wojny.

Trening sztabowy może być prowadzony w skali całego organu dowodzenia /dowództwa, sztabu/ lub w poszczególnych elementach wojennego systemu dowodzenia /SD-1, SD-2 itp./, a także w ramach komórek organizacyjnych /oddziałów, wydziałów/ występujących w składzie danego organu dowodzenia.

Odpowiednio do potrzeb szkoleniowych trening sztabowy może mieć charakter operacyjno-taktyczny lub techniczny.

Trening sztabowy o charakterze operacyjno-taktycznym obejmuje rozwiązywanie epizodycznych zadań okresu zagrożenia lub wojny oraz realizację związanych z tym przedsięwzięć procesu decyzyjnego. Techniczny trening sztabowy polegać może na rozwijaniu określonych systemów funkcjonalnych obrony terytorialnej lub wykonawstwie czynności zabezpieczających sprawny przebieg procesu decyzyjnego.

Pod względem tematycznym trening sztabowy może obejmować:

- zbieranie wiadomości o zaistniałych sytuacjach /przyjmowanie określonych sygnałów/ oraz przekazywanie informacji, meldunków i zarządzeń przez techniczne środki łączności;
- prowadzenie analiz zaistniałych sytuacji, formułowanie propozycji rozwiązań do decyzji właściwych dowódców /szefów/ i przedstawianie ich w formie odpowiednich meldunków;
- opracowanie nowych lub aktualizację istniejących dokumentów planistycznych;
- rozwijanie elementów wojennego systemu dowodzenia i dokonywanie zmian w ich rozmieszczeniu;
- posługiwanie się dokumentacją zapewniającą tajność rozmów i korespondencji;
- obsługę urządzeń technicznych będących na wyposażeniu dowództw i sztabów, a zwłaszcza sprzętu łączności radiowej i przewodowej.

Najlepsze warunki do prowadzenia treningu sztabowego zapewniają właściwie wyposażone, ćwiczebne ośrodki dowodzenia. Urządza się je w odpowiednio przystosowanych piwnicach budynków

sztabowych lub w innych obiektach podziemnych i naziemnych. Wyjątek stanowić będzie trening sztabowy poświęcony rozwijaniu wojennego systemu dowodzenia, którego elementy muszą być rozmieszczone poza rejonem stałej dyslokacji i w miejscach nie przygotowanych do spełniania związanych z tym funkcji.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe - jako przedsięwzięcie szkoleniowe stanowi formę zespołowego doskonalenia dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

Zasadnicze cele szkoleniowe ćwiczenia dowódczo-sztabowego mogą spełniać:

- funkcję wdrożeniową, która polegać będzie na przekazaniu określonego zasobu umiejętności praktycznych pojedynczym osobom lub całym ćwiczącym zespołom - zgodnie z ich funkcjonalnym przeznaczeniem w okresie zagrożenia i wojny;
- funkcję doskonalącą, która powinna zapewnić utrzymanie w stałej gotowości bojowej właściwych dowództw i sztabów, a tam gdzie to jest konieczne - dokształcanie osób nowoprzybyłych w wyniku nieuniknionej rotacji kadry;
- funkcję sprawdzającą, która dotyczyć będzie podsumowania określonego etapu szkolenia operacyjno-taktycznego i ustalenia stopnia przygotowania właściwych dowództw i sztabów do realizacji zadań okresu zagrożenia i wojny;
- funkcję zgrrywającą, która obejmie ulepszenie współdziałania sił wojskowych i pozamilitarnych w procesie realizacji wspólnych zadań i wzajemnych świadczeń w okresie zagrożenia i wojny.

Tematykę ćwiczeń dowódczo-sztabowych kształtują zadania operacyjno-taktyczne właściwych dowództw i sztabów obrony terytorialnej w okresie zagrożenia i wojny. Z tego też względu rozwiązywane przez ćwiczących zagadnienia szkoleniowe mogą dotyczyć:

- organizacji i prowadzenia rozpoznania;
- osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i zabezpieczenia organizacyjno-mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk;
- prowadzenia przedsięwzięć na rzecz zabezpieczenia przegrupowania własnych i sojuszniczych wojsk operacyjnych;
- organizacji i prowadzenia działań przeciwdesantowych i przeciwdywersyjnych;
- rozwinięcia i prowadzenia obrony i ochrony obiektów pierwszej kategorii;
- prowadzenia samoobrony garnizonów wojskowych i zakładów pracy resortu obrony narodowej;
- organizacji i prowadzenia akcji ratunkowych na rzecz porażonych jednostek i obiektów wojskowych oraz udziału w likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia na ludność i obiekty gospodarki narodowej;
- prowadzenia przedsięwzięć w zakresie uzupełniania wojsk operacyjnych i OTK w toku wojny.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe może być przedsięwzięciem jednotematycznym lub wielotematycznym. Jako przedsięwzięcie jednotematyczne obejmuje tylko jedno zagadnienie szkoleniowe. W przedsięwzięciu wielotematycznym rozpatruje się kilka różniących się od siebie zagadnień szkoleniowych.

Nadanie ćwiczeniu dowódczo-sztabowemu charakteru wielotematycznego powoduje, że staje się ono przedsięwzięciem kompleksowym, w którym zadania dowództw i sztabów obrony terytorialnej powinny być rozpatrywane w ścisłym powiązaniu z działalnością właściwych organów wojsk operacyjnych i innych pozamilitarnych ogniw systemu obronnego państwa.

Tematyka rozwiązywana wspólnie z organami dowodzenia wojsk operacyjnych w toku ćwiczenia dowódczo-sztabowego może dotyczyć:

- zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia oraz poprawy położenia operacyjnego związków taktycznych i oddziałów wojsk operacyjnych;
- przejęcia dowodzenia okręgiem wojskowym czasu "W" i ustalonymi garnizonami wojskowymi;
- realizacji przedsięwzięć na rzecz zapewnienia bezkolizyjnego przegrupowania własnych i sojusznicznych wojsk operacyjnych na front zewnętrzny;
- prowadzenia wspólnych działań przeciwko powietrznym i morskim desantom przeciwnika;
- udzielania pomocy porażonym jednostkom wojsk operacyjnych;
- uzupełniania strat w wojskach operacyjnych.

Problematyka obrony terytorialnej rozpatrywana w toku ćwiczenia dowódczo-sztabowego z udziałem właściwych organów pozamilitarnych będzie dotyczyć współdziałania w zakresie:

- działalności polityczno-organizacyjnej i propagandowo-informacyjnej;

- realizacji zadań na rzecz przedsięwzięć mobilizacyjnych prowadzonych w siłach zbrojnych i rozwinięcia jednostek przewidzianych do militaryzacji;
- wymiany wiadomości z rozpoznania;
- udziału w zabezpieczeniu przegrupowania własnych i sojuszniczych wojsk operacyjnych;
- zwalczania sił dywersyjnych przeciwnika oraz obrony i ochrony obiektów;
- wsparcia samoobrony garnizonów wojskowych i zakładów pracy resortu obrony narodowej;
- prowadzenia akcji ratunkowych na rzecz jednostek i obiektów wojskowych oraz ludności cywilnej i obiektów gospodarki narodowej.

Pod względem organizacyjnym ćwiczenie dowódczo-sztabowe może być jednoszczeblowe /z udziałem jednego szczebla organizacyjnego/ lub wieloszczeblowe /z udziałem kilku szczebli organizacyjnych/.

Odpowiednio do rozpatrywanej problematyki i przyjętych założeń organizacyjnych, jako uczestnicy ćwiczenia dowódczo-sztabowego mogą być powołani:

a/ na szczeblu okręgu wojskowego: czasu "W":

- OW czasu "W", w tym okręgowa grupa kierowania ruchem wojsk i podległe jej jednostki organizacyjne;
- grupy operacyjne właściwych korpusów OPK i Marynarki Wojennej;
- grupa operacyjna MSW;

- wybrane wojewódzkie sztaby wojskowe;
- dowództwa ważniejszych jednostek okręgowego podporządkowania;
- grupy operacyjne /przedstawiciele/ DOKP, DODP, DOPiP, żegluga śródlądowej, gospodarki morskiej itp.;
- wybrane terenowe komendy MO i straży pożarnych;
- wybrane wojewódzkie inspektoraty OC;
- wydzielone pododdziały /oddziały/ wojskowe, milicyjne, formacje OC, jednostki żegluga śródlądowej, gospodarki morskiej itp.;

b/ na szczeblu wojewódzkiego sztabu wojskowego:

- WSzW zgodnie z etatem wojennym;
- wybrane wojskowe komendy uzupełnień;
- dowództwa jednostek stale podległych WSzW;
- dowództwa jednostek okręgowych podporządkowanych WSzW na czas "W";
- komendy ważniejszych garnizonów wojskowych;
- komendy samoobrony ważniejszych obiektów garnizonowych i zakładów pracy podległych resortowi obrony narodowej;
- przedstawiciele KW PZPR;
- przedstawiciele sekretariatu WKO;
- przedstawiciele komendy wojewódzkiej MO i straży pożarnych;
- przedstawiciele zainteresowanych wydziałów urzędu wojewódzkiego;
- grupa operacyjna wojewódzkiego inspektoratu OC;

- przedstawiciele DRKP, WUT itp.;
- wydzielone pododdziały wojskowe, milicyjne i straży pożarnych, formacje OC itp.

Kompleksowe, wieloszczeblowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe, realizowane na szczeblu okręgu wojskowego, z reguły obejmuje obszar kilku sąsiadujących ze sobą województw, których cechuje podobieństwo struktur geograficznych i gospodarczych oraz wspólnota zadań okresu zagrożenia i wojny /np. wybrzeże morskie, okręg przemysłowy, duża aglomeracja miejsko-przemysłowa, obszar przygraniczny lub przyległy do dużej przeszkody wodnej itp./ . Podobieństwo struktur i zadań obszaru realizowanego na szczeblu OW ćwiczenia dowódczo-sztabowego powoduje, że jest ono nazywane ćwiczeniem regionalnym.

Kompleksowe, wieloszczeblowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe realizowane na szczeblu WSzW powinno obejmować obszar całego województwa.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe może być prowadzone na mapach lub w formie przedsięwzięcia szkieletowego.

Ćwiczenie na mapach prowadzi się najczęściej w początkowej fazie szkolenia operacyjno-taktycznego właściwego organu dowodzenia w celu przygotowania go do udziału w kompleksowym, wieloszczeblowym ćwiczeniu szkieletowym. W organach dowodzenia nie posiadających warunków do prowadzenia ćwiczeń szkieletowych może ono być najwyższą formą szkolenia.

Ćwiczenie na mapach prowadzi się w stałych pomieszczeniach szkoleniowych /w salach wykładowych lub w ćwiczebnym

ośrodka dowodzenia/. Jego uczestnicy pracują na stanowiskach odpowiadających faktycznym przydziałom mobilizacyjnym. Dopuszczalne są bezpośrednie kontakty między ćwiczącymi zespołami tej samej strony. Niekiedy w ćwiczeniu może być wykorzystywany wewnętrzny system łączności, zwłaszcza gdy istnieje potrzeba doskonalenia ćwiczących w zakresie posługiwania się dokumentami tajnego dowodzenia /kodowania i rozkodowywania informacji/.

Odpowiednio do celów szkoleniowych, niektóre czynności procesu decyzyjnego /np. składanie meldunków z ocenami i wnioskami do decyzji, ogłaszanie decyzji, stawianie zadań, organizacja współdziałania itp./ mogą odbywać się na ogólnych odprawach z udziałem całości lub części uczestników ćwiczenia.

Ćwiczenie na mapach może mieć charakter przedsięwzięcia jednostronnego lub dwustronnego. W jednostronnym ćwiczeniu na mapach wystąpi tylko jedna strona ćwicząca, a strona przeciwną będą stwarzane i sterowane przez kierownictwo ćwiczenia umowne sytuacje okresu zagrożenia i wojny. Dwustronność ćwiczenia na mapach polega na tym, że wystąpią w nim dwie przeciwstawne strony i każda z nich realizować będzie własne cele i zadania operacyjno-taktyczne.

Należy podkreślić, że największe efekty szkoleniowe osiąga się w dwustronnym ćwiczeniu dowódczo-sztabowym, jednak ze względu na specyficzne właściwości obrony terytorialnej organizacja takiego przedsięwzięcia nie zawsze będzie możliwa. Jako bardziej typowe w procesie doskonalenia organów dowodzenia obrony terytorialnej uznaje się jednostronne ćwiczenie na mapach.

Ćwiczenie szkieletowe, z uwagi na największe zbliżenie do realiów okresu zagrożenia i wojny, stanowi najbardziej efektywne przedsięwzięcie szkoleniowe, a w ramach obrony terytorialnej również najwyższą, praktyczną formę szkolenia operacyjno-taktycznego.

Podstawową cechą ćwiczenia szkieletowego jest prowadzenie rozgrywki w oparciu o właściwe lub zastępcze stanowiska /elementy/ dowodzenia, rozmieszczone w znacznym oddaleniu od siebie.

Dla potrzeb obiegu informacji rozwija się w ćwiczeniu szkieletowym niezbędny system łączności.

Ćwiczenie szkieletowe z reguły powinno mieć charakter przedsięwzięcia jednostronnego, wieloszczeblowego i wielotematycznego, zgrywającego wysiłek różnorodnych organów /sił/ wojskowych i pozamilitarnych w procesie realizacji zadań na obszarze określonego województwa lub regionu kraju.

Wskazane jest łączenie ćwiczenia szkieletowego z epizodami działań praktycznych wybranych sił wojskowych i pozamilitarnych, podległych ćwiczącym organom. Pozwala to na dodatkowe doskonalenie powołanych jednostek /formacji, oddziałów, pododdziałów/ i równoległe podnoszenie umiejętności ćwiczących organów w zakresie organizacji i kierowania określonymi działaniami.

Podstawowa tematyka epizodów praktycznych realizowanych w ćwiczeniu szkieletowym może dotyczyć:

- organizacyjno-mobilizacyjnego rozwinięcia wybranych jednostek /oddziałów, pododdziałów/;

- prowadzenia określonych działań bojowych /przeciwdywersyjnych i przeciwdesantowych/ z udziałem sił wojskowych i milicyjnych;
- realizacji wybranych przedsięwzięć w ramach zabezpieczenia przegrupowania wojsk operacyjnych;
- obrony i ochrony obiektów różnych typów i kategorii;
- prowadzenia wybranych przedsięwzięć obrony cywilnej /samo-obrony garnizonów wojskowych i zakładów pracy resortu obrony narodowej/, zwłaszcza fragmentów akcji ratunkowych z udziałem sił wojskowych i OC.

Gra wojenna stanowi przedsięwzięcie operacyjne, ściśle sprzężone z procesem organizacyjno-planistycznym realizowanym przez właściwe organy dowodzenia obrony terytorialnej w ramach podejmowanych przygotowań na okres zagrożenia i wojny. Spełnia ona również określone funkcje szkoleniowe, ale o drugorzędnym znaczeniu w stosunku do funkcji operacyjnych.

Tematykę gry wojennej kształtują problemy rozwiązywane w ramach planowania operacyjnego. Może ona dotyczyć określonych systemów organizacyjno-funkcjonalnych, zadań oraz działania organów dowodzenia i sił obrony terytorialnej w okresie zagrożenia i wojny.

Względy operacyjne decydują również o celach stawianych przed grą wojenną. Najczęściej cele gry wojennej spełniać będą funkcję wdrożeniową, doskonalącą lub sprawdzającą /badawczo-doświadczalną/.

Funkcja wdrożeniowa wystąpi w wypadku, gdy zaistnieje potrzeba zapoznania określonych organów dowodzenia obrony

terytorialnej z nowymi rozwiązaniami organizacyjno-funkcjonalnymi przed wprowadzeniem ich do powszechnej praktyki.

- Funkcja doskonaląca dotyczyć będzie procesów decyzyjnych, zwłaszcza korygowania zapisu zadań operacyjno-taktycznych w planach działania właściwych organów i jednostek oraz ulepszania dowodzenia i współdziałania między różnorodnymi siłami obrony terytorialnej i terenowych ogniw pozamilitarnych.

Funkcja sprawdzająca /badawczo-doświadczalna/ wyrażać się będzie w badaniu zasadności przyjęcia do powszechnej praktyki nowo opracowanych rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych lub może polegać na ustaleniu przydatności dotychczas stosowanych rozwiązań i wytyczeniu kierunków ich nowelizacji.

Grę wojenną prowadzi się na mapach lub w formie przedsięwzięcia szkieletowego. Ponadto, podobnie jak ćwiczenie dowódczo-sztabowe może ona mieć charakter jednostronny lub dwustronny oraz jednoszczeblowy i wieloszczeblowy.

Realizacja gry wojennej na mapach znajdzie uzasadnienie w wypadku, gdy nie istnieje potrzeba praktycznego wdrożenia, doskonalenia lub sprawdzenia określonych systemów obrony terytorialnej i główną uwagę uczestników skupia się tylko na procesie decyzyjnym i dokumentach planu działania.

Szkieletowa gra wojenna sprzyja praktycznemu wdrożeniu, doskonaleniu lub sprawdzeniu nowych założeń organizacyjno-funkcjonalnych, zwłaszcza w odniesieniu do dowodzenia i obiegu informacji.

Realizowane w toku gry wojennej epizody działań praktycznych zapewniają możliwość dodatkowego rozpatrzenia zasad użycia

/form działania/ wybranych sił i środków w różnorodnych sytuacjach okresu zagrożenia i wojny.

W jednej grze wojennej może być rozpatrywany /wdrażany, doskonalony, sprawdzany/ jeden lub kilka problemów operacyjno-taktycznych.

Istotne znaczenie dla gry wojennej, stawiającej przed sobą cele sprawdzające /badawczo-doświadczalne/ lub doskonalące, posiadać będzie wybór właściwych metod uogólniania wniosków. Spośród wielu stosowanych metod do najbardziej przydatnych należy zaliczyć metodę badawczą i metodę porównawczą.

Technika pracy metodą badawczą obejmuje:

- studiowanie określonych dokumentów planistycznych, ankiet i opinii wyrażonych na piśmie oraz analizowanie ustnych propozycji uczestników gry;
- studiowanie terenu w rejonach zagrożonych i planowanych działań;
- obserwację pracy wybranych organów /systemów/ lub działań właściwych sił i środków w epizodach praktycznych.

W technice pracy metodą porównawczą stosuje się:

- równoległe opracowanie tego samego problemu operacyjno-taktycznego przez dwa lub więcej niezależnych od siebie zespołów i porównanie proponowanych rozwiązań;
- konfrontowanie wcześniej opracowanych lub stosowanych koncepcji operacyjno-taktycznych z rozwiązaniami proponowanymi przez uczestników gry.

W toku jednej gry wojennej mogą być stosowane obie metody badawcze.

Ocena przydatności wniosków uzyskanych w grze wojennej powinna opierać się na zasadzie największego efektu, który mierzy się stopniem skuteczności wypracowanych /konfrontowanych/ decyzji i rozwiązań lub skalą wysiłku niezbędnego do ich realizacji /oszczędnością użycia sił i środków/.

Grę wojenną prowadzi się na realnych lub bardzo zbliżonych do realnych planach działania. Z tego też względu ilość uczestników biorących udział w grze powinna być ograniczona do niezbędnego minimum. Z reguły do udziału w grze wojennej powołuje się tylko kadrę sprawującą kierownicze funkcje w organach dowodzenia właściwych szczebli organizacyjnych obrony terytorialnej oraz niewielkie zespoły operacyjne do zabezpieczenia ich pracy. Ponadto, w niektórych grach wojennych, podczas rozpatrywania określonych problemów współdziałania, mogą występować fragmentarycznie kierownictwa wybranych ogniw władzy, administracji państwowej i gospodarki narodowej.

II. PRZYGOTOWANIE TRENINGU SZTABOWEGO, ĆWICZENIA DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

1. Opracowanie dokumentacji.

Ogólne kierownictwo nad całością prac przygotowawczych, w tym również nad opracowaniem dokumentacji do treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej sprawują właściwi dowódcy /szefowie/ lub ich zastępcy odpowiedzialni za szkolenie operacyjno-taktyczne dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

Opracowanie dokumentacji powierza się jednej osobie /autorowi/ lub kilku osobom różnych specjalności /zespołowi autorskiemu/.

Przed przystąpieniem do opracowania niezbędnych dokumentów wyznaczony autor /zespół autorski/ powinien wykonać szereg czynności wstępnych, a w szczególności:

- dokonać analizy tematu oraz sprecyzować cele i zagadnienia szkoleniowe /operacyjno-taktyczne/ do zrealizowania w planowanym przedsięwzięciu;
- ustalić skład uczestników oraz miejsce i termin przeprowadzenia przedsięwzięcia;
- określić metodę szkolenia lub rozwiązywania problemów operacyjno-taktycznych;
- ustalić strukturę organizacyjną przedsięwzięcia i kierowania jego przebiegiem;
- sprecyzować ogólny zarys przebiegu przedsięwzięcia na tle wydarzeń polityczno-militarnych, które doprowadziły do konfliktu zbrojnego i działania stron /"zachodniej" i "wschodniej"/ w okresie wojny.

Po wykonaniu czynności wstępnych przystępuje się do opracowania właściwej dokumentacji. Do zasadniczych dokumentów występujących w treningu sztabowym, ćwiczeniu dowódczo-sztabowym i grze wojennej należy zaliczyć:

- myśl przewodnią przedsięwzięcia;
- założenie główne /wprowadzające/;
- plan przebiegu przedsięwzięcia;

- program prac badawczo-doświadczalnych;
- plan czynności kierownictwa przedsięwzięcia;
- mapy z sytuacjami okresu zagrożenia i wojny;
- plan podawania wiadomości;
- założenia uzupełniające i komunikaty informacyjne;
- plan łączności kierowania przebiegiem przedsięwzięcia.

Myśl przewodnia stanowi dokument, w którym wyrażona jest koncepcja organizacyjno-metodyczna i operacyjno-taktyczna przeprowadzenia planowanego przedsięwzięcia. Treść myśli przewodniej stanowi podstawę do opracowania wszystkich pozostałych dokumentów.

Myśl przewodnia składa się z części zasadniczej i załączników.

W części zasadniczej myśli przewodniej podaje się temat, ogólne zagadnienia szkoleniowe /operacyjno-taktyczne/, metodę, termin i miejsce przeprowadzenia, uczestników, tło polityczno-militarne, ogólny zamiar stron i ramowy przebieg przedsięwzięcia, z uwzględnieniem podziału na etapy oraz wykonywanych w nich czynności przez uczestników i kierownictwo.

Podział treningu, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej na etapy wystąpi w wypadku rozpatrywania w toku ich przebiegu znacznej ilości zagadnień szkoleniowych /operacyjno-taktycznych/, których rozwiązanie opierać się musi na zasadniczo różniących się od siebie sytuacjach okresu zagrożenia i wojny.

W przedsięwzięciu o dużym rozmachu organizacyjnym i tematycznym kolejne jego etapy mogą dotyczyć:

- realizacji przedsięwzięć wyższych stanów gotowości bojowej;
- organizacji i kierowania działaniami w warunkach wojny prowadzonej przy użyciu klasycznych środków rażenia;
- organizacji i kierowania działaniami w warunkach wojny prowadzonej przy użyciu broni jądrowej i innych środków masowego rażenia.

Jako załączniki do myśli przewodniej najczęściej wystąpią:

- schemat struktury organizacyjnej planowanego przedsięwzięcia;
- mapa tła operacyjnego;
- mapa zarysu dynamiki walki /oddziaływania przeciwnika/.

Schemat struktury organizacyjnej jest dokumentem, który w formie graficznej umiejscawia uczestniczące zespoły w przyjętym systemie dowodzenia i współdziałania oraz pokazuje ideę kierowania przebiegiem przedsięwzięcia i przekazywania niezbędnych informacji.

Mapa tła operacyjnego jest graficznym rozwinięciem treści zapisanej w odpowiednim rozdziale zasadniczej części myśli przewodniej. Obrazuje ona, przy pomocy znaków umówionych, położenie wyjściowe sił "zachodnich" i "wschodnich" do rozpoczęcia działań wojennych oraz zamiary działania w okresie wojny. W zależności od szczebla organizacyjnego, zamiary działania "zachodnich" i "wschodnich" mogą dotyczyć frontu zewnętrznego i wewnętrznego lub tylko określonego obszaru na froncie wewnętrznym.

Mapa zarysu dynamiki /oddziaływania przeciwnika/ przedstawia, przy pomocy znaków umówionych, ogólną koncepcję budowy poszczególnych sytuacji okresu zagrożenia i wojny. W uzasadnionych

przypadkach zarys dynamiki walki może być przedstawiony na mapie tła operacyjnego.

Założenie główne opracowuje się po zatwierdzeniu myśli przewodniej przez właściwego przełożonego. Jego zasadniczym celem jest przekazanie uczestnikom organizowanego przedsięwzięcia wstępnych zadań i danych o sytuacji, w której rozpoczyna się ich realizacja.

W treści założenia głównego uwzględnia się:

- wiadomości o ogólnej sytuacji polityczno-militarnej;
- dane o sytuacji na szczeblu nadrzędnym oraz w ogniwie ćwiczącym i w ogniwach współdziałających /wojskowych i pozamilitarnych/;
- wiadomości dodatkowe /organizacyjne, operacyjno-taktyczne, geograficzno-topograficzne, meteorologiczne itp./, rzutujące na podejmowanie działania przez uczestników;
- zadania do wykonania przez uczestniczące w przedsięwzięciu dowództwa i sztaby.

Załącznikami do założenia głównego mogą być:

- ćwiczebny plan działania właściwego szczebla organizacyjnego;
- ćwiczebny zestaw zadań mobilizacyjnych;
- wykaz jednostek podporządkowywanych na okres wojny przez organ przełożony podległym ogniom dowodzenia.

Zgodnie z obowiązującą praktyką ćwiczebne plany działania, zestawy zadań mobilizacyjnych i wykazy zmian w podporządkowaniu jednostek na okres wojny opracowywane są w OW czasu "W" i WSzW na okres jednego roku i stosowane we wszystkich treningach sztabowych i ćwiczeniach dowódczo-sztabowych.

Przygotowanie planów działania, zestawów zadań mobilizacyjnych i wykazów zmian w podporządkowaniu jednostek na okres wojny dla potrzeb gry wojennej może mieć odmienny charakter i ich treść ustalana będzie w oddzielnym trybie.

Ponadto w grze wojennej, stawiającej przed sobą cele doskonalące i sprawdzające /badawczo-doświadczalne/, dodatkowymi załącznikami do założenia głównego mogą być różnego typu opisy terenu, opinie ekspertów, dokumenty normatywno-prawne, opracowania teoretyczne itp.

W przedsięwzięciach dwustronnych opracowuje się oddzielne założenie dla każdej strony.

Plan przebiegu treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej ujmuje całość kolejno zrealizowanych zagadnień szkoleniowych lub operacyjno-taktycznych oraz czynności określonych zespołów na tle rozwoju sytuacji okresu zagrożenia i wojny. Jest on podstawowym dokumentem w procesie prowadzenia przedsięwzięć i może być wykonany w formie tabelarycznej lub graficznej.

Tabelaryczny plan przebiegu opracowuje się według etapów realizowanego przedsięwzięcia. Na wstępie każdego etapu podaje się temat, cele, zasadnicze problemy szkoleniowe lub operacyjno-taktyczne i ogólną sytuację, w której będą one rozwiązywane. Dalej zapis przebiegu etapu ujmuje się w rubrykach. Treść poszczególnych rubryk dotyczy:

- ogólnej charakterystyki rozwiązywanego zagadnienia szkoleniowego lub operacyjno-taktycznego;
- czynności kierownictwa przedsięwzięcia;

- czynności organów wnioskowo-badawczych;
- czynności aparatu podgrywającego.

Graficzny plan przebiegu stosowany jest najczęściej w treningach sztabowych i w epizodach działań praktycznych realizowanych w ramach ćwiczenia szkieletowego lub gry wojennej. Opracowuje się go na mapie w formie rysunku przedstawiającego, przy pomocy znaków umówionych, działania kierownictwa i zespołów uczestniczących w przedsięwzięciu w wyznaczonych rejonach i w ściśle określonych terminach. Zapis graficzny uzupełnia się opisem tekstowym wyjaśniającym poszczególne działania i czynności.

Program prac badawczo-doświadczalnych opracowuje się tylko w grach wojennych, w których realizowane są cele doskonalące lub sprawdzające /badawczo-doświadczalne/. W treści dokumentu uwzględnia się:

- temat, cele i problematykę operacyjno-taktyczną podlegającą doskonaleniu lub sprawdzeniu;
- metody prowadzenia prac badawczo-doświadczalnych;
- organizację prac badawczo-doświadczalnych;
- treść, formy i sposoby przedstawiania kierownictwu ocen i wniosków z prowadzonych prac badawczo-doświadczalnych.

Plan czynności kierownictwa sporządza się w wypadku, gdy zaistnieje potrzeba szczegółowego planowania działalności osób wchodzących w jego skład w toku prowadzonego przedsięwzięcia. W treści planu czynności kierownictwa, w chronologicznej kolejności, podaje się wszystkie realizowane przez niego przedsięwzięcia, np. zapoznanie się z zamiarami działania, prowadzenie

narad i odpraw, wizytację uczestników w miejscach pracy, obserwację epizodycznych działań praktycznych itp. Przy każdym przedsięwzięciu określa się czas przewidziany na jego realizację oraz trasy przejazdu do miejsc położonych poza rejonem rozmieszczenia kierownictwa.

Mapa z sytuacją okresu zagrożenia lub wojny zawiera dane o oddziaływaniu przeciwnika i położeniu sił własnych na określoną godzinę lub w ustalonym czasokresie, na obszarze pozostającym w sferze zainteresowania dowództw i sztabów uczestniczących w realizowanym przedsięwzięciu. Sytuacje przedstawia się ustalonymi znakami umownymi i uzupełnia opisami wyjaśniającymi zaistniałe wydarzenia.

Jeden zestaw map może zawierać jedną sytuację lub zbiorczo - kilka sytuacji zagrożenia i wojny. W celu ułatwienia odczytywania treści map zbiorczych poszczególne sytuacje podkolorowuje się odmiennym kolorem.

W przedsięwzięciach dwustronnych przygotowuje się wcześniej na mapach tylko ogólne zarysy rozgrywanych sytuacji jako materiał wyjściowy do opracowania danych szczegółowych w późniejszym terminie.

Odpowiednio do przyjętego sposobu podgrywania przeciwnika i sił własnych, mapy z sytuacjami stanowią:

- zasadniczy dokument okresu zagrożenia i wojny, z którego przekazywane są uczestnikom przedsięwzięcia wszystkie interesujące ich wiadomości;
- materiał pomocniczy do opracowania planu podawania wiadomości w formie pisemnej.

Plan podawania wiadomości sporządza się w postaci tabeli, z odpowiednimi rubrykami, do których zgodnie z rozwojem sytuacji wpisuje się treść wiadomości, skąd pochodzi wiadomość, czas podania wiadomości oraz kto i komu podaje wiadomość. Jest on dokumentem, na podstawie którego grupy /osoby/ podgrywające przekazują uczestnikom przedsięwzięcia niezbędne dane o działalności przeciwnika i sił własnych.

Założenie uzupełniające opracowuje się w wypadku dokonywania zmian w czasie operacyjnym w toku przebiegu przedsięwzięcia. W treści założenia uzupełniającego, dla zachowania ciągłości informacji, podaje się wydarzenia między dawnym i aktualnym czasem operacyjnym. Układ dokumentu powinien odpowiadać układowi założenia głównego.

Komunikat informacyjny sporządza się w wypadku dokonywania zmian w treści zadań realizowanych przez uczestniczące w przedsięwzięciu dowództwa i sztaby lub potrzeby szerszego poinformowania ich o wydarzeniu mającym zasadniczy wpływ na przebieg dalszych działań. Układ komunikatu informacyjnego może obejmować:

- ogólną charakterystykę aktualnej sytuacji lub szczegółowy opis zaistniałego wydarzenia;
- decyzje /zamiary działania/ przełożonych i sąsiadów;
- zadania dowództw i sztabów uczestniczących w przedsięwzięciu w związku z wytworzoną sytuacją /zaistniałym wydarzeniem/.

Plan łączności wykonuje się w wypadku wykorzystywania technicznych środków łączności. Przedstawia on organizację łączności kierownictwa i sztabu kierownictwa z dowództwami i sztabami

uczestniczącymi w przedsięwzięciu oraz z aparatem rozjemczym /wnioskowo-badawczym/ i podgrywającym. W skład planu łączności wchodzi:

- schemat łączności radiowej;
- schemat łączności przewodowej /jawnej i utajnionej/;
- tabele kryptonimów stacji telefonicznych /telegraficznych/ i sygnałów rozpoznawczych osób funkcyjnych.

2. Przygotowania organizacyjne

Do zasadniczych przedsięwzięć organizacyjnych, realizowanych w ramach czynności przygotowawczych do prowadzenia treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej należy zaliczyć:

- powołanie i przygotowanie do pracy aparatu kierowniczego;
- organizację łączności kierowania;
- organizację zabezpieczenia kwatermistrzowskiego;
- organizację ochrony i regulacji ruchu;
- przygotowanie organów biorących udział w planowanym przedsięwzięciu.

Funkcję kierownika treningu, ćwiczenia lub gry wojennej z reguły obejmie dowódca /szef/ organu organizującego przedsięwzięcie lub inna wyznaczona przez niego osoba.

Do pomocy kierownikowi w sprawowaniu właściwych funkcji powołuje się sztab kierownictwa. W skład typowego sztabu kierownictwa mogą wchodzić następujące zespoły:

- zespół operacyjny;
- zespół specjalistów problemowych/wnioskowo-badawczy/;

- zespół omówienia;
- zespół organizacyjny.

Ponadto, sztabowi kierownictwa podlegają grupy rozjemcze /wnioskowo-badawcze/ i podgrywające przy organach uczestniczących w przedsięwzięciu.

Pracę sztabu kieruje szef sztabu, który jest jednocześnie zastępcą kierownika.

Zespół operacyjny zapewnia przebieg przedsięwzięcia zgodnie z opracowanym planem i ewentualnymi poprawkami dokonanymi w toku jego trwania. W przedsięwzięciach dwustronnych zespół operacyjny opracowuje szczegółowe sytuacje okresu zagrożenia i wojny, jako wynik realizacji decyzji podejmowanych przez przeciwstawne strony.

Zespół specjalistów problemowych występuje tylko w treningach i ćwiczeniach dowódczo-sztabowych. Nadzoruje on realizację zagadnień szkoleniowych oraz ocenia pracę ćwiczących i precyzuje wnioski do wykorzystania w procesie dalszego szkolenia.

Zespół wnioskowo-badawczy powołuje się tylko w grach wojennych z zadaniem koordynacji prac badawczo-doświadczalnych i opracowania wniosków w zakresie dalszego doskonalenia obrony terytorialnej.

Zespół omówienia odpowiedzialny jest za przygotowanie materiałów do podsumowania przeprowadzonego treningu, ćwiczenia lub gry wojennej. Może on być łączony z zespołem specjalistów problemowych lub z wnioskowo-badawczym.

Zespół organizacyjny zabezpiecza kierownictwo i sztab kierownictwa pod względem kwatermistrzowskim oraz zapewnia mu ochronę

regulację ruchu i łączność. W wypadku prowadzenia treningu, ćwiczenia lub gry wojennej w jednym obiekcie zespół organizacyjny może zabezpieczać pracę wszystkich uczestniczących w nich organów.

Grupy rozjemcze przy organach ćwiczących powołuje się tylko w treningach i ćwiczeniach dowódczo-sztabowych. W grach wojennych miejsce grup rozjemczych zastępują grupy wnioskowo-badawcze.

Funkcja grup rozjemczych polega na ocenie pracy i stanu przygotowania ćwiczących do sprawowania właściwych funkcji w okresie zagrożenia i wojny. Ponadto zapewniają one przebieg treningu /ćwiczenia/ zgodnie z opracowanym planem lub dodatkowymi ustaleniami kierownictwa.

W składzie grupy rozjemczej mogą występować:

- główny rozjemca przy dowódcy /szefie/ ćwiczącego organu;
- starsi rozjemcy przy szefach poszczególnych komórek organizacyjnych ćwiczącego organu;
- rozjemcy - specjaliści w komórkach organizacyjnych ćwiczącego organu.

Ponadto w epizodach praktycznych, realizowanych w ramach ćwiczenia szkieletowego, należy wyznaczać rozjemców przy pododdziałach /oddziałach/ lub w miejscu prowadzonych działań.

Grupy wnioskowo-badawcze przy organach uczestniczących w grze wojennej zajmują się bezpośrednią realizacją programu prac badawczych /obserwują pracę uczestników/ i prowadzą analizy proponowanych rozwiązań oraz opracowują wnioski i przedstawiają je do zespołu wnioskowo-badawczego sztabu kierownictwa.

Grupy podgrywające przekazują organom uczestniczącym w treningu, ćwiczeniu lub grze wojennej sytuację okresu zagrożenia i wojny. W przedsięwzięciach prowadzonych w jednym obiekcie grup podgrywających nie powołuje się. Ich rolę spełniać będą wytypowane osoby z zespołu operacyjnego sztabu kierownictwa. W przedsięwzięciach dwustronnych grupy podgrywające zbierają decyzje /zamiary działania/ uczestników i biorą udział w opracowaniu kolejnych sytuacji.

Podstawową formę przygotowania sztabu kierownictwa, grup rozjemczych /wnioskowo-badawczych/ i podgrywających do sprawowania właściwych funkcji w przygotowywanym przedsięwzięciu, stanowi szkolenie instruktażowe. Organizuje je kierownik lub szef sztabu kierownictwa.

Prawidłowo zorganizowane szkolenie instruktażowe powinno obejmować:

- samodzielne studiowanie zagadnień teoretycznych, dokumentów dyrektywnych, założeń ćwiczebnych i innych materiałów źródłowych;
- zbiorowe omówienie zasadniczych celów i zagadnień szkoleniowych /problemów badawczo-doświadczałnych/, założeń organizacyjno-metodycznych /programu prac badawczych/, tła operacyjnego i przebiegu przedsięwzięcia oraz zagadnień zabezpieczenia kwatermistrzowskiego, ochrony regulacji ruchu i organizacji łączności;
- omówienie zadań i sposobów ich realizacji w zespołach sztabu kierownictwa i grupach rozmieszczonych przy organach uczestniczących w przedsięwzięciu.

Organizacja łączności dla potrzeb kierowania przebiegiem treningu, ćwiczenia lub gry wojennej polega na wydzieleniu niezbędnych sił i środków oraz na rozbudowie właściwego do potrzeb systemu łączności.

W zakres zabezpieczenia kwatermistrzowskiego kierownictwa i sztabu kierownictwa wchodzi urządzenie miejsc pracy, zakwaterowanie, żywienie, opieka medyczno-sanitarna, wydzielenie środków transportu i zapewnienie im niezbędnej obsługi technicznej.

Organizacja ochrony obejmuje przedsięwzięcia mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym osobom i całemu rejonowi rozmieszczenia organu kierującego przedsięwzięciem. Może ona być łączona z organizacją regulacji ruchu poprzez wystawienie odpowiednich posterunków i kontrolę ruchu.

Szczegółowy zakres przedsięwzięć organizacyjnych oraz niezbędne siły i środki do ich realizacji ustala się podczas rekonosansu rejonu rozmieszczenia organu kierowniczego i uczestników przedsięwzięcia, który prowadzi zespół organizacyjny sztabu kierownictwa.

Po uzgodnieniu wszystkich problemów organizacyjnych przystępuje się do opracowania zarządzenia organizacyjnego dowódcy /szefa/ organu organizującego trening, ćwiczenie lub grę wojenną.

Zarządzenie organizacyjne jest dokumentem regulującym całość spraw organizacyjnych i normatywno-prawnych, związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem ustalonego przedsięwzięcia. W treści zarządzenia organizacyjnego podaje się:

- temat, termin i miejsce przeprowadzenia planowanego przedsięwzięcia;

- główne cele i zagadnienia szkoleniowe /operacyjno-taktyczne/ do rozwiązania w toku przedsięwzięcia;
- skład uczestników, kierownictwa, sztabu kierownictwa oraz aparatu rozjemczego /wnioskowo-badawczego/ i podgrywającego;
- zadania organizacyjne dla dowództwa /sztabu/ przygotowującego przedsięwzięcie i organów współdziałających;
- zadania dla dowództw, sztabów i jednostek uczestniczących w przedsięwzięciu;
- organizację łączności kierowania przedsięwzięciem;
- zadania w zakresie zakwaterowania, żywienia, ochrony, regulacji ruchu oraz ubioru uczestników i organów kierowniczych;
- zadania w zakresie szkolenia instruktazowego organu kierowniczego i szkolenia przygotowawczego uczestników przedsięwzięcia;
- pokrycie wydatków związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem planowanego przedsięwzięcia.

Realizacja właściwych przedsięwzięć organizacyjnych rozpoczyna się z odpowiednim wyprzedzeniem terminu rozpoczęcia treningu, ćwiczenia lub gry wojennej.

Szkolenie przygotowawcze do udziału w planowanym przedsięwzięciu organizują jego uczestnicy we własnym zakresie. Ponadto, w oparciu o zarządzenie organizacyjne, podejmują oni niezbędne czynności przygotowawcze do pracy w wyznaczonych rejonach rozmieszczenia.

III. PROWADZENIE TRENINGU SZTABOWEGO, ĆWICZENIA DOWÓDCZO-SZTABOWEGO I GRY WOJENNEJ

Sposób rozpoczęcia treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego lub gry wojennej może być różny i uzależniony jest od tematu, celów i rozpatrywanych zagadnień szkoleniowych /badanych problemów operacyjno-taktycznych/.

Najczęściej stosowane są dwa sposoby rozpoczynania wspomnianych przedsięwzięć. Pierwszy sposób polega na zapoczątkowaniu przebiegu od meldowania przez uczestników ocen, wniosków i rozwiązań operacyjno-taktycznych w oparciu o wcześniej otrzymane dokumenty. W tym przypadku właściwe przedsięwzięcie poprzedzone zostanie okresem przygotowawczym /samodzielnej pracy uczestników/. Drugi sposób wyraża się w rozpoczynaniu przedsięwzięcia od ogłoszenia alarmu zakończonym wręceniem uczestnikom określonych dokumentów dyrektywnych /postawieniem ustnych zadań/ do dalszego działania.

W toku treningu, ćwiczenia i gry wojennej rozwiązywanie zadań odbywa się na mapach. Skala map uzależniona jest od szczebla na którym prowadzone są poszczególne przedsięwzięcia. Zgodnie z praktyką, w systemie obrony terytorialnej wykorzystuje się:

- w okręgach wojskowych - mapy w skali 1:200000;
- w wojewódzkich sztabach wojskowych - mapy w skali 1:100000;
- w dowództwach jednostek - mapy w skali 1:50000;
- w epizodach działań praktycznych - mapy w skali 1:25000 lub plany w skali 1:10000.

Ze względu na odmiennosc form organizacyjno-metodycznych treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej w ich przebiegu wystąpią istotne różnice.

Trening sztabowy jest przedsięwzięciem realizowanym w ograniczonym czasie i najczęściej trwa od kilku godzin do jednej doby.

Podczas treningu sztabowego ćwiczący wykonują nakazane czynności pod bezpośrednim nadzorem kierownika lub zespołu kierującego jego przebiegiem. Dopuszcza się w nim demonstrowanie określonych procesów myślowych, czynności fizycznych i dokumentów przed całym ćwiczącym zespołem, jako wzory do naśladowania. Ocena pracy szkolonych może być podawana do ogólnej wiadomości, natychmiast po jej wykonaniu i ustaleniu wiarygodnych wyników. Wszystkie czynności uczestników treningu powinny być wykonywane w terminach zbliżonych do realnych, a więc w czasie odpowiadającym wymogom okresu zagrożenia lub wynikającym z potrzeb sytuacji wojennych.

W wypadku, gdy trening sztabowy obejmuje wykonawstwo kilku kolejnych zadań, ich treść i warunki realizacji należy przekazywać ustnie. Nie wyklucza to jednak okoliczności, w których wszelkie dane będą przekazywane ćwiczącym na mapie lub w formie założeń uzupełniającego /komunikatu informacyjnego/, jak również przez techniczne środki łączności.

Bezpośrednio po zakończeniu treningu sztabowego dokonuje się omówienia jego wyników z udziałem wszystkich ćwiczących. W treści omówienia, między innymi, podaje się cele stawiane przed treningiem i ocenia się stopień ich osiągnięcia oraz wskazuje się

przykłady dobrego wykonawstwa zadań /czynności/, a także występujące niedociągnięcia i sposoby ich usunięcia w procesie dalszego szkolenia.

Ćwiczenie na mapach może trwać 2-3 dni i dłużej. Najczęściej rozpoczyna się go od przedstawienia kierownictwu meldunku o podjętych działaniach, w oparciu o wcześniej otrzymane założenie główne i inne dokumenty ćwiczebne.

Kolejne sytuacje okresu zagrożenia i wojny mogą być podawane w sposób ciągły w oparciu o plan podawania wiadomości lub w formie zbiorczej na mapie /kalcie/.

Wiadomości przekazywane w sposób ciągły podaje się ustnie lub w formie zakodowanej przez techniczne środki łączności. Uwzględniając realia procesu zbierania i przepływu wiadomości, termin przekazywania ich ćwiczącym powinien być odpowiednio opóźniony w stosunku do czasu zaistnienia wydarzeń.

Sytuacje zbiorcze mogą zawierać dane o wydarzeniach, które zaistniały w okresie kilku, kilkunastu lub kilkudziesięciu godzin i przekazuje się je na mapach /kalkach/ bezpośrednio do zainteresowanych komórek organizacyjnych ćwiczących dowództw i sztabów.

W dwustronnych ćwiczeniach na mapach sytuacje opracowuje się po podjęciu stosownych decyzji przez ćwiczących i przeanalizowaniu ich treści przez kierownictwo. Stanowią one wynik realizacji decyzji przeciwstawnych stron.

Wypracowanie decyzji przez ćwiczących powinno odbywać się w realnym czasie. Wszelkie uzgodnienia między ćwiczącymi dokonują wyznaczeni przedstawiciele podczas bezpośrednich spotkań.

W celach szkoleniowych rozjemcy mają obowiązek ścisłego określania terminu spotkań uwzględniając w nich czas niezbędny na przejazdy do aplikacyjnie przyjętych stanowisk dowodzenia.

W toku ćwiczenia kierownictwo wysłuchuje ocen z zaistniałych sytuacji i wynikających z nich decyzji /zamiarów działania/ w wyznaczonych i odpowiednio przygotowanych do tego celu pomieszczeniach. Decyzje /rozwiązania/ błędne ćwiczący powinni rozpatrywać ponownie i meldować kierownictwu w odrębnym terminie.

Na zakończenie ćwiczenia, najczęściej, po krótkiej przerwie, omawia się jego wyniki na ogólnej odprawie z udziałem całości lub określonej części składu osobowego ćwiczących dowództw i sztabów. Podczas omówienia dokonuje się oceny stanu przygotowania ćwiczących do rozwiązywania zadań określonych tematem ćwiczenia oraz wskazuje się na usterki, które należy zlikwidować w procesie dalszego szkolenia operacyjno-taktycznego.

Po omówieniu ogólnym może być prowadzone omówienie szczegółowe wyników ćwiczenia w poszczególnych dowództwach, sztabach i komórkach organizacyjnych.

Ćwiczenie szkieletowe jest przedsięwzięciem o stosunkowo długim czasie trwania. Najkrótszy czas trwania ćwiczenia wynosi 3-4 dni, a najdłuższy - około dwóch tygodni i wystąpi w wypadku realizowania w nim przedsięwzięć związanych z osiągnięciem kolejnych wyższych stanów gotowości bojowej w okresie zagrożenia i wykonywania różnorodnych zadań w toku wojny.

Zgodnie z praktyką stosowaną w systemie obrony terytorialnej, ćwiczenie szkieletowe z reguły rozpoczyna się w miejscach

stałego zakwaterowania właściwych dowództw i sztabów. Następnie, po ogłoszeniu odpowiedniego stanu gotowości bojowej, następuje rozwinięcie wojennego systemu dowodzenia i przemieszczenie ćwiczących na doraźnie przygotowane stanowiska dowodzenia, poza garnizonem stałej dyslokacji.

Rozwinięcie sił i środków wydzielonych do prowadzenia epizodycznych działań praktycznych odbywa się zgodnie z planami osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej.

Ze względu na rozmieszczenie ćwiczących zespołów w znacznym oddaleniu od siebie, obieg informacji odbywa się przez techniczne środki łączności, z szerokim wykorzystaniem aparatury szyfrującej i innych form tajnego dowodzenia.

Dane o sytuacjach okresu zagrożenia i wojny przekazuje się ćwiczącym sukcesywnie, odpowiednio do rozwoju wydarzeń, w oparciu o plan podawania wiadomości.

Należy dążyć, aby wszystkie procesy decyzyjne, realizowane przez ćwiczących, obejmowały pełny zakres niezbędnych czynności i były prowadzone w warunkach maksymalnie zbliżonych do realnych.

Istotny czynnik, rzutujący na bezkolizyjny przebieg ćwiczenia szkieletowego, stanowi sprawna wymiana informacji oraz terminowe i precyzyjne pod względem treści przekazywanie zadań do podległych dowództw i sztabów.

W celu urealnienia szkolenia, niektóre podejmowane przez ćwiczących przedsięwzięcia mogą być rozwiązywane w terenie, podczas wyjazdów rekonesansowych.

Towarzyszące ćwiczeniu szkieletowemu epizodyczne działania praktyczne należy prowadzić w odpowiednich do ich tematyki

sytuacjach okresu zagrożenia i wojny. W epizodycznych działaniach praktycznych, które mają charakter instruktażowy /pokazowy/ uczestniczyć powinna, w roli obserwatorów, cała zainteresowana kadra organów ćwiczących.

Wysłuchiwanie przez kierownictwo ocen zaistniałych sytuacji i decyzji do prowadzenia określonych działań z reguły odbywa się podczas wizytacji miejsc pracy właściwych dowództw i sztabów. W niektórych przypadkach przedstawienie ocen i decyzji przez ćwiczących może odbywać się w sztabie kierownictwa.

Istotną właściwość pracy kierownictwa stanowić może jego udział w epizodycznych działaniach praktycznych, realizowanych w ramach ćwiczenia szkieletowego.

Ze względu na dużą decentralizację organizacyjną, jaka występuje w ćwiczeniu szkieletowym, głównym zadaniem sztabu kierownictwa będzie nieprzerwana i wnikliwa koordynacja działalności aparatu rozjemczego i podgrywającego.

Aparat rozjemczy i podgrywający, mając dużą autonomię, powinien zapewnić przebieg ćwiczenia zgodnie z planem i dodatkowymi ustaleniami kierownictwa ćwiczenia.

Funkcjonowanie aparatu rozjemczego w epizodycznych działaniach praktycznych odbywa się zgodnie z zasadami przyjętymi w ćwiczeniach z wojskami.

Ze względu na duży rozmach ćwiczenia szkieletowego, omówienie jego wyników należy prowadzić po przerwie /jednodobowej lub dłuższej/ niezbędnej na przygotowanie wystąpień ustalonych osób ze składu kierownictwa i aparatu rozjemczego.

Wnioski i doświadczenia z najbardziej pouczających ćwiczeń szkieletowych należy publikować w czasopismach wojskowych lub w odrębnych wydawnictwach i traktować jako materiał pomocniczy w procesie szkolenia operacyjno-taktycznego dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

Gra wojenna stanowi przedsięwzięcie, którego czas trwania uzależniony jest od przyjętych form organizacyjnych i ilości rozwiązywanych problemów operacyjno-taktycznych. Gra wojenna prowadzona na mapach trwać może 2-3 dni i dłużej, a w formie szkieletowej od 3-4 dni do dwóch tygodni.

Ogólne zasady przekazywania uczestnikom gry sytuacji okresu zagrożenia i wojny odpowiadają zasadom stosowanym w ćwiczeniu na mapach lub w ćwiczeniu szkieletowym. Dotyczy to również dwustronnej gry wojennej, w której sytuacji opracowuje się w toku jej przebiegu.

Problematyka operacyjno-taktyczna realizowana w grze wojennej przez jej uczestników najczęściej będzie dotyczyć:

- osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej;
- rozwinięcia i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia, w tym obiegu informacji;
- charakteru i treści zadań na okres zagrożenia i wojny;
- koncepcji organizacji i prowadzenia działań w okresie zagrożenia i wojny z uwzględnieniem współdziałania z właściwymi organami i siłami w procesie realizacji wspólnych zadań i wzajemnych świadczeń.

Ponadto, uczestnicy gry mogą sporządzać na piśmie opinie o realizowanych przedsięwzięciach i wypełniać ankiety zawierające propozycje i pytania dotyczące badanej /wdrażanej/ problematyki operacyjno-taktycznej.

W toku gry wojennej dopuszczalne są przerwy na odbycie narad /posiedzeń kolegialnych/ lub w celu przeprowadzenia dodatkowych analiz nad rozwiązywanymi problemami operacyjno-taktycznymi, poza obowiązującym czasem operacyjnym.

Kierownictwo gry powinno uczestniczyć we wszystkich przedsięwzięciach kończących określony cykl prac badawczych. Ponadto, prowadzi ono bieżącą analizę rozwiązań proponowanych przez uczestników gry i ocen /wniosków/ przedstawianych sukcesywnie przez grupy wnioskowo-badawcze.

W wypadkach uzasadnionych, kierownik gry może zarządzić podjęcie dodatkowych badań /zlecić rozwiązywanie dodatkowych problemów operacyjno-taktycznych/, poza ustalonym planem przebiegu właściwego przedsięwzięcia.

Szczególną rolą sztabu kierownictwa, zwłaszcza zespołu operacyjnego, w toku gry wojennej jest zapewnienie jej uczestnikom niezbędnych warunków organizacyjnych i operacyjno-taktycznych do rozwiązywania /wdrażania/ ustalonych problemów.

Istotny wpływ na efekty prac badawczych posiada właściwa działalność grup wnioskowo-badawczych w toku gry wojennej. Muszą one bacznie obserwować procesy rozwiązywania przez uczestników gry nakazanych problemów operacyjno-taktycznych i na bieżąco oceniać uzyskane wyniki. Do zadań grup wnioskowo-badawczych należy również zbieranie opinii i ankiet oraz przekazywanie

wyników prac badawczych, zgodnie z wcześniej ustalonym trybem przedstawiania sprawozdań. Całościowe wnioski z przeprowadzonych prac badawczych opracowuje zespół wnioskowo-badawczy sztabu kierownictwa.

Na zakończenie gry wojennej prowadzi się naradę podsumowującą osiągnięte wyniki. W wystąpieniach na naradzie omawia się rozwiązania proponowane przez uczestników gry lub ocenia się stopień opanowania przez nich nowych koncepcji organizacyjno-funkcjonalnych oraz ustala się wnioski do realizacji w dalszych pracach organizacyjno-planistycznych i szkoleniu operacyjno-taktycznym dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

W oparciu o materiały z narady, wyznaczony zespół autorski opracowuje plan realizacji wniosków z gry wojennej, które mają być uwzględnione w dalszych pracach organizacyjno-planistycznych dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

Plan realizacji wniosków z gry wojennej sporządza się w formie tabelarycznej i może zawierać:

- treść /temat/ wniosku;
- opis stanu faktycznego problemu zawartego we wniosku;
- zakres /kierunki/ dalszych prac nad realizacją wniosku;
- organ realizujący wniosek;
- termin realizacji wniosku.

Po opracowaniu planu realizacji wniosków i zatwierdzeniu go przez właściwego przełożonego sporządza się odpowiednie wytyczne i wysyła do wykonawców.

Materiały z gry wojennej o znaczeniu teoretycznym publikuje się na zasadach omówionych w ćwiczeniu szkieletowym.

x

x

x

Przedstawiony materiał oparty został na ogólnie stosowanych w siłach zbrojnych formach i metodach doskonalenia dowództw i sztabów z uwzględnieniem istotnej specyfiki funkcjonalnej obrony terytorialnej, która rzutuje na pewną odmienność zasad organizacji i prowadzenia treningu sztabowego, ćwiczenia dowódczo-sztabowego i gry wojennej.

Przy opracowaniu materiału wykorzystano wnioski i doświadczenia z wieloletniej działalności organizatorsko-koordynacyjnej Inspektoratu OT i WOWawn. w procesie operacyjno-taktycznego doskonalenia dowództw i sztabów obrony terytorialnej.

Duży stopień praktycznej przydatności materiału nie wyklucza potrzeby dostosowywania opisanych w nim zasad do wewnętrznych warunków i możliwości poszczególnych organów dowodzenia.

Wydrukowano w 25 egz.

Egz. nr 1-25 Bibl. Nauk. OZS

Wyk.: płk Dzieńis

Druk ASG WP nr 01898/WW

